

Jednoho dne v tom roce, kdy mi bylo sedmnáct, a měla jsem se rozhodnout, co dál, řekla mi paní profesorka klavíru: „Jarmilo, talent máš, píli taky, ale nemáš lokty. Jdi studovat muzikologii.“ Dostala jsem pak od ní výbor z prací Otakara Hostinského.

Studium a hledání

Přijali nás tři asi z třiceti. Měla jsem těžkou hlavu z toho, zda mne nepřijali spíše kvůli tátovi, než pro mé znalosti. Co se mi určité povedlo, byl klavír. Zahrála jsem třetí z Šostakovičových Třech fantastických tanců, efektní kompozici jsem hrála s vervou, až klavír poodjel.

Studium mne nenadchlo. Mirko Očadlíka jsem znala z tátových konzultací v souvislosti s II. symfonií: dostala název „Stalingradská“ kvůli kryptogramu (es- a- g- a- d) a roku, v němž začala vznikat: 1943. Její provedení 8. února 1945

popsal v historických souvislostech (smrt Zdeňka Němce) Jaromír Havlík v monografii o skladateli.

Líbily se mi přednášky z klasicismu, tak jsem si muzikologii představovala a tak jsem ji chtěla dělat: živě, v jednotě historie s estetikou i teorií. Jenže: mne zajímalo 20. století! Našla jsem se v přednáškách prof. Antonína Sychry: byl skvělým přednášejícím, chodili na něj i posluchači z jaderné fyziky, sídlící ve 2. patře v Břehové ulici.

Od něj jsem poprvé slyšela jméno Romana Ingardena a některá další z oblasti strukturalismu. Nadchly mne experimenty, jak ty s primitivními přístroji z fonetiky, tak posléze ty, provozované prostřednictvím analyzátoru visible speech na Seemanově klinice. Nebyly to experimenty pro experimenty. Až později mi došlo, že k nim autor došel po

analýzách Dvořákových skic. Také až později jsem pochopila, proč byl Antonín Sychra váženým členem Mezinárodní společnosti pro experimentální estetiku (IAEA), kde jsem získala členství v novém miléniu, a proč byl dlouze citován v „bibli“ pro „lidské“ etology Human Ethology Irenäus Eibl-Eibesfeldta (New York 1988). – Na Filozofické fakultě mne zaujal filozof prof. Milan Sobotka, který nás zval na bytové semináře za Prahou a historik prof. Josef Polišenský. První jeho přednáška se konala ve velké posluchárně proti schodům na fildě: „Dámy a pánové. Budu přednášet o Cromwelovi. Koho to nezajímá, může odejít. Můžete kouřit.“ Bylo

Koho to nezajímá, může odejít... a ostatní můžete kouřit

Muzikologie jako sociologicko-historicko-esteticko-teoretický obor.

TEXT — JARMILA DOUBRAVOVÁ

mi sedmnáct, když jsem na fakultu nastoupila. Museli jsme se všude zapisovat, soudružky a soudruzi. Přirozeně, že jsem si také zapálila vypůjčenou cigaretu. Koncem hodiny se pan profesor vznášel v oblacích kouře jako stvořitel nad vodami. Přes vyjmenované (a některé další klady – přehrávky prof. Mirko Očadlíka v Divadle hudby, hru z partituru Petra Ebena, rozbory u Vladimíra Sommera i harmonii u prof. Karla Risingera) jsem ve 4. ročníku přestoupila na estetiku poté, co jsem složila státnice z hudební vědy. Na estetice jsem tak končila jako jedna z prvních řádných studujících oboru v roce 1962 s červeným diplomem.

Ze státního statku do Akademie věd

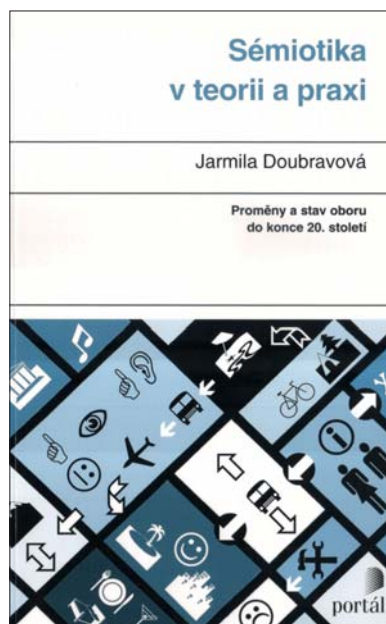
Bylo třeba nastoupit do práce. Fakulta nedostala směrné číslo pro asistenty na estetice, kam mne chtěl prof. Sychra. Nastoupila jsem na Státní statek v Práchech u Prahy jako zemědělská dělnice. Měla jsem jako příležitostná zahradnice k této práci vztah a ženy -zaměstnankyně mne mezi sebe přijaly.

Na Ústav pro dějiny hudby, který vypsál konkurz na asistenty, mne upozornil Jan Šmolík. Konkurz jsem udělala a byla přijata pro obory estetika a teorie hudby. Po pomalém rozjezdu pracoviště se začaly připravovat Dějiny české hudby 1890 – 1945: mým úkolem byly analýzy pro závěrečné kapitoly o stylu, mj., což mne bavilo. V mezičase jsem získala titul CSc a posléze i PhDr, podepsaný Eduardem Goldstückerem, jako rektorem UK v roce 1968.

Normalizace začala probíhat a Vladimír Lébl odstartoval projekt analýz Bergova Houslového koncertu. Bylo mi jasné, že nejde jen o analýzu, ale také o historický kontext díla a historické souvislosti našich analýz: ne všichni to tak, myslím, chápali. V roce 1965 vyšla v časopise Hudební věda studie o sémantice z interpersonálního hlediska. Autory byli psychiatr Ferdinand Knobloch, psycholog Jan Srnec a muzikolog Milan Poštojka. Zaujalo mne to a začala jsem studovat uvedenou literaturu, zvl. skupinovou teorii osobnosti. S určitým vhladem jsem se pak pustila do analýzy Bergova houslového koncertu z interpersonálního hlediska. Prof. Jaroslav Volek prohlásil moji metodu analýzy za „plausibilní“ a studie byla opublikována. Při následné konferenci se kolega Vladimír Lébl rovněž vyslovil kladně. – Po letech jsem

popiska

už své vlastní experimenty s hudbou 20. století uzavřela publikací: The Hidden Unity. An Experimental View on Aesthetics and Semiotics of Music in the Czech Milieu (Frankfurt – 2014).

Mezi estetikou a sémiotikou

V 70. letech přišel na svět syn. Mateřství zásadně změnilo mou životní orientaci, koncerty a divadla bylo třeba odsunout. Po restrukturalizaci pracoviště počátkem 90. let jsem se dostala do Ústavu pro dějiny umění. V průběhu pár let se

ukázalo, že nejsem pro kunsthistorický ústav dobře využitelná. Tak se stalo, že jsem po několika měsících bez pravidelného příjmu a při shánění jakékoli práce (jazykové korespondentky, nákupčí, uklízečky) nakonec uspěla v konkurzu do Centra teoretických studií u Doc. Ivana Havla a v Institutu základů vzdělanosti u Doc. Zdeňka Pince: tam jsem začala učit sémiotiku už jako obor. S estetikou jsem uspěla na FF UK, kde jsem učila krátce kunsthistoriky, pak dva roky estetiku. V roce 1999 se otevřela nová Filozofická fakulta v Plzni, kde přímo potřebovali vyučujícího sémiotiky. Tak skončilo moje hledání, které bylo po roce završeno ještě další výukou sémiotiky na FF UPCE: působení v rodném kraji jsem nemohla odolat. Po třiceti letech práce v muzikologii jsem se přeorientovala na sémiotiku, aniž jsem muzikologii zcela opustila. V novém miléniu jsem byla zvolena do čela ČSHV. Po dvouletém období jsem odstoupila, kolem sebe jsem viděla několik schopných mladších kolegů a nepodařilo se mi změnit pojmenování společnosti na „muzikologickou“, což bylo a je pro mne závažné.

Slovenská inspirace

Důležitý byl pro mne kontakt se slovenskými kolegy. Na základě celorepublikové konference o interpretaci jsem byla pozvána na semináře Matematika a hudba, které vedli prof. B. Riečan a Roman

***Budoucnost
muzikologie,
kterou chápu
jako sociologicko-
historicko-
esteticko-
teoretický obor,
závisí po mém
soudu na lidech,
kteří ji budou
garantovat
a na těch, kteří
ji budou chtít
studovat stejnou
měrou.***

J. Doubravová, 1989

Berger. V souvislosti se studií o Godárově kompozici Dariačangin sad, oceněné cenou kritiky, jsem byla pozvána na týdenní přednáškový kurz o hudební sémiotice na VŠMU v Bratislavě – 1990, o rok později pak na přednášku o gregoriánském chorálu v hudbě 20. století do Nitry na Univerzitu Konštantýna Filozofa (tu jsem měla i v Praze v rámci sémiotické skupiny při Kybernetické společnosti ČSAV). Pokud se týká graduování, docenturu pro estetiku jsem získala na FF UK – Praha, 1999 (jedním z oponentů byl prof. Ivan Hrušovský), profesuru pro

estetiku na FF UKF – Nitra, 2005 (jedním z oponentů byl prof. Rudolf Pečman): české univerzity v té době neposkytovaly možnost pro profesorská řízení v tomto oboru.

Obor závisí na lidech, kteří ho garantují

Můj „pracovní výkaz“ podávají hesla, která lze nalézt ve slovnících. Protože se pohybuji v oblasti prolínání muzikologie, estetiky a sémiotiky, nemohou být hesla úplná. Kromě členství v odborných společnostech (rovněž ve slovnících) je pro mne důležité členství v Umělecké besedě

(a redakci jejího časopisu ŽIVOT; tam 2009-2016), jakož i Chrudimském vlastivědném časopise, který vydává regionální muzeum v mém rodišti. Poměrně četné výjezdy po roce 1990, které mi umožnily přehled a vhled do různých společností, iniciovala účast na sémiotickém kongresu ve Vídni 1979 na první a jediný devizový příslib.

Budoucnost muzikologie, kterou chápu jako sociologicko-historicko-esteticko-teoretický obor, závisí po mém soudu na lidech, kteří ji budou garantovat a na těch, kteří ji budou chtít studovat stejnou měrou. ✕